

**INFORMACJA
O DZIAŁALNOŚCI WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W
WARSZAWIE
w 2003r.**

I. WSTĘP

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie - działający na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z póź. zm.) oraz Statutu, nadanego przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, wspiera realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju na terenie województwa mazowieckiego.

Środki finansowe w 2003 r. wydatkowane były na realizację celów określonych ustawowo, zgodnie z „Zasadami udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie”, kryteriami wyboru przedsięwzięć, listą przedsięwzięć priorytetowych oraz planem finansowym i planem działalności (uchwalanymi corocznie przez Radę Nadzorczą WFOŚiGW). Środki Funduszu przeznaczane były na realizację zadań związanych z ochroną środowiska, takich jak: proekologiczne zadania inwestycyjne i modernizacyjne (budowa nowych i modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków; budowa sieci kanalizacji sanitarnej; inwestycje z zakresu gospodarki wodnej, w tym dotyczące ochrony przeciwpowodziowej oraz retencji wodnej; inwestycje w zakresie gospodarki odpadowej i ochrony ziemi, m.in. budowa zakładów utylizacji odpadów; inwestycje dotyczące ograniczania i zapobiegania emisji zanieczyszczeń do powietrza; wykorzystanie energii odnawialnej; wdrażanie strategii „czystszych technologii”), edukacja ekologiczna i propagowanie zasad zrównoważonego rozwoju, ochrona przyrody i zwiększanie lesistości kraju, przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska, monitoring środowiska itp.

Wśród stosowanych przez Fundusz w 2003 r. form pomocy należy wymienić niskoprocentowane pożyczki, dotacje oraz dopłaty do oprocentowania kredytów (ponadto - podobnie jak w roku poprzednim WFOŚiGW pokrywał koszty sadzonek oraz wykonania planów zalesień realizowanych na podstawie Ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia z dnia 8.06.2001 r.).

Wnioskodawcy zaciągający pożyczki w WFOŚiGW mieli możliwość uzyskania częściowego umorzenia (do 50 % kwoty zaciągniętej pożyczki).

Działalność WFOŚiGW stanowi jeden z podstawowych elementów systemu finansowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska w województwie mazowieckim. W 2003 r. Fundusz współpracował w tym zakresie z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - w bezpośredniej realizacji inwestycji, jak również poprzez wspólne ustalanie priorytetów. Współpraca prowadzona była również m.in. z Urzędem Marszałkowskim, Urzędem Wojewódzkim i podległymi im jednostkami organizacyjnymi.

Fundusz stał się ważnym ogniwem w systemie implementacji programów i funduszy Unii Europejskiej. Od 2002 r. WFOŚiGW uczestniczy w realizacji przedsięwzięć współfinansowanych ze środków unijnego programu SAPARD, udzielając pożyczek - zarówno umarzalnych, jak i „pomostowych”, zapewniających finansowanie inwestycji do czasu otrzymania przez wnioskodawcę środków z Unii Europejskiej.

W 2003 r. podpisano z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej porozumienie w sprawie przygotowania przedsięwzięć w sektorze ochrony środowiska, planowanych do dofinansowania z Funduszu Spójności. W ślad za nim prowadzona jest ścisła współpraca, mająca przygotować Województwo Mazowieckie do wykorzystania środków Funduszu Spójności po akcesji naszego kraju do UE. Zadania przewidziane do współfinansowania ze środków Unii Europejskiej traktowane były przez WFOŚiGW priorytetowo.

II. REALIZACJA PLANU FINANSOWEGO

Wielkość przychodów Funduszu w 2003 r. oraz wykonanie planu w tym zakresie

Lp.	Wyszczególnienie	Plan w zł.	Wykonanie w zł.	%
I	Przychody w tym:	112 247 000	117 413 557	105%
1.	Wpływy z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska	88 000 000	91 589 178	104%
2.	Wpływy z tytułu kar za nieprzestrzeganie przepisów o ochronie środowiska	500 000	425 530	85%
3.	Nadwyżki z gminnych i powiatowych foś	540 000	538.636	99,7%
4.	Pozostałe przychody, w tym:	23 207 000	24 860 213	107,1%
	- przychody z odsetek od pożyczek	17 500 000	17 805 687	101,7%
	- przychody z oprocentowania papierów wartościowych i rachunków bankowych	5 520 000	6 873 680	125%
	- przychody ze sprzedaży akcji i udziałów oraz dywidendy	22 000	21 918	100%
	- przychody pozostałe	165 000	158 928	96%

Łącznie w 2003 roku Fundusz uzyskał przychody wyższe od planowanych o **5.166.557 zł.**

Finansowanie ochrony środowiska

Na pomoc finansową w 2003 roku wydatkowano w formie dotacji i pożyczek łącznie **209.816.084 zł**, tj. o **16.820.106 zł** więcej niż w 2002 roku: z czego:

- w formie dotacji wypłacono 42.497.358 zł, tj. o 15.921.861 zł więcej niż w 2002 roku,
- w formie pożyczek wypłacono 167.318.726 zł, tj. o 898.245 zł więcej niż w 2002 roku.

Fundusz udzielał również dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych - na podstawie umowy zawartej w tej sprawie z Bankiem Ochrony Środowiska. W 2003r. kwota środków wydatkowanych na dopłaty wyniosła 328.720 zł.

Umorzono 354 pożyczki na łączną kwotę 36.850.440 zł, tj. o 6.424.481 zł więcej niż w 2002 roku.

Wielkość wydatków Funduszu na finansowanie poszczególnych dziedzin ochrony środowiska w 2003 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Ozn.	Dziedziny	Dotacje w zł.	Pożyczki w zł.	Razem w zł.
1.	OA	Ochrona powietrza	12 576 507	47 904 191	60 480 698
2.	OZ	Ochrona ziemi	345 073	2 133 401	2 478 474
3.	OW	Ochrona wód	6 712 112	66 296 457	73 008 569
4.	GW	Gospodarka wodna	9 302 888	46 217 385	55 520 273
5.	EE	Edukacja ekologiczna	1 999 428		1 999 428
6.	OP	Ochrona przyrody	7 510 585		7 510 585
7.	MN	Monitoring	1 051 271		1 051 271
8.	PNZ	Nadzwyczajne zagrożenia	2 805 343	4 767 292	7 572 635
9.	INDZ	Pozostałe	194 151		194 151
Razem			42 497 358	167 318 726	209 816 084

Powyższe dane określają kwoty środków faktycznie wypłaconych w 2003 r. - na podstawie zobowiązań z lat poprzednich oraz umów zawartych w 2003 r. Są to dane w tzw. ujęciu

kasowym. Nie uwzględniają one wartości środków, objętych umowami, w przypadku których wypłaty przewidziano na lata następne.

Struktura i realizacja wydatków

Wielkość wydatków Funduszu w 2003 r. oraz wykonanie planu w tym zakresie

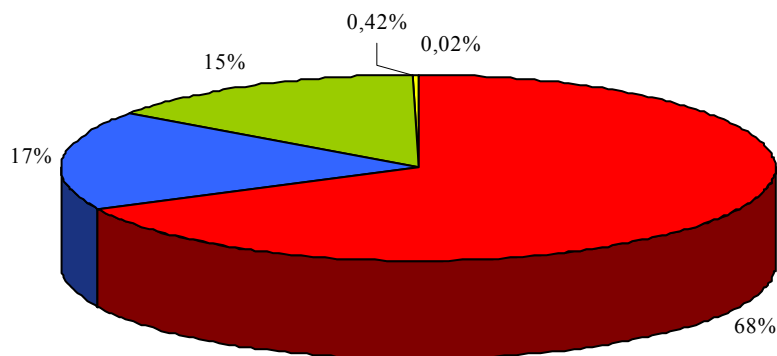
Lp.	Wydatki	Plan w zł.	Wykonanie w zł.	%
	Wydatki w tym:	93 275 000	88 554 899	94,9%
1.	Wydatki związane z działalnością statutową w tym:	84 200 000	79 692 407	94,6%
	- dotacje	43 000 000	42 497 358	98,8%
	- umorzenia	40 000 000	36 850 440	92,1%
	- dopłaty do kredytów	1 000 000	328 720	32,9%
	- inne wydatki (np. nagrody)	200 000	15 889	7,9%
2.	Wydatki bieżące (własne):	8 675 000	8 521 443	98,2%
2.1.	Koszty utrzymania RN, Zarządu i biura Funduszu z tego	7 665 000	7 578 646	98,9%
	- wynagrodzenia	4 550 000	4 543 192	99,6%
	- pochodne od wynagrodzeń	750 000	688 570	91,8%
	- pozostałe	2 365 000	2 346 884	99,2%
2.2	Koszty finansowe i pozostałe z tego	1 010 000	942 797	93,3%
	- odpisy aktualizujące wartość majątku	900 000	899 844	99,9%
	- marża banków współpracujących	80 000	16 907	21,1%
	- pozostałe	30 000	25 228	84,1%
3.	Wydatki inwestycyjne własne	400 000	341 049	85,2%

Działalność w roku 2003 Fundusz zamknął zyskiem w wysokości 29.200.522,79 zł.

Należności z tytułu udzielonych pożyczek na koniec 2003 r. osiągnęły poziom 329.128.518,25 zł (wzrost o kwotę 18.881.293 zł w stosunku do roku 2002).

Wartość aktywów na koniec 2003 r. wyniosła 447.094.367,88 zł i była wyższa od stanu na koniec 2002 roku o 33.274.394,41 zł.

Udział procentowy wydatków na finansowanie działalności statutowej Funduszu w 2003 r.

- pożyczki (68 %)
- dotacje (17 %)
- umorzenia (15 %)
- dopłaty do kredytów bankowych (0,42 %)
- inne, np. nagrody (0,02 %)

III. PODJĘTE DECYZJE I ZAWARTE UMOWY

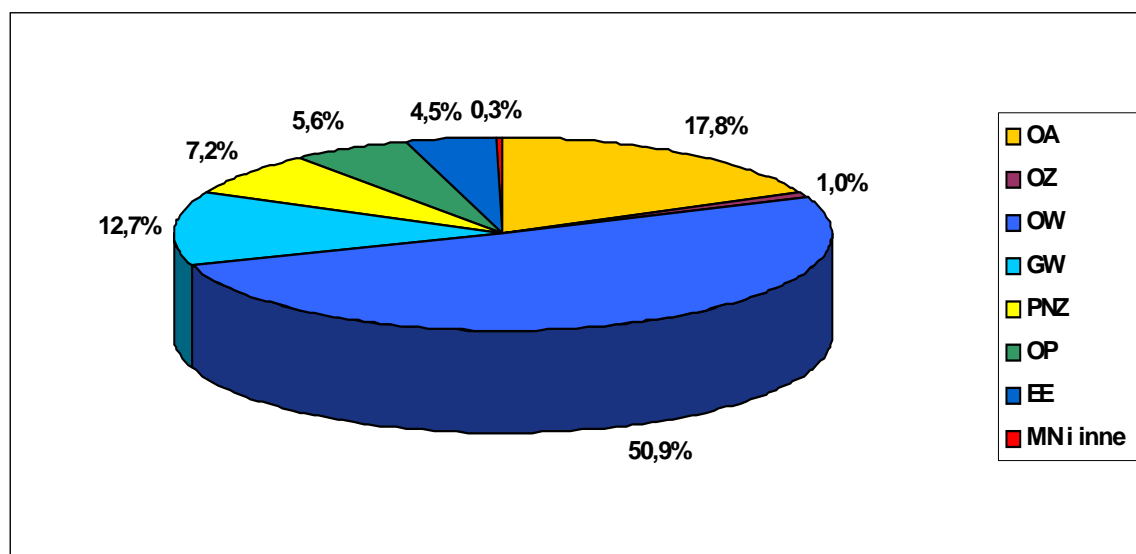
W 2003 r. Zarząd Funduszu podjął łącznie 2098 uchwał, z czego - 1023 w sprawie dofinansowania zadań proekologicznych (667 uchwał, w tym 3 negatywne, dotyczyło dofinansowania w formie pożyczki, 356, w tym 12 negatywnych - w formie dotacji). Do końca 2003 r. zawarto 1.549 umów, na łączną kwotę 196,6 mln zł, w tym - 594 umowy pożyczek (na kwotę 162,1 mln zł) oraz 955 umów dotacji (na kwotę 34,5 mln zł). Podpisano 250 aneksów. Prowadzono również sukcesywnie kontrole realizacji przedsięwzięć finansowanych przez Fundusz - do końca 2003 r. przeprowadzono ich 303.

Liczba zawartych umów - w podziale na kierunki działalności Funduszu

Kierunki finansowania	Umowy pożyczek		Umowy dotacji		Aneksy
	Liczba	Kwota ^{*)} dofinansowania w zł.	Liczba	Kwota ^{*)} dofinansowania w zł.	Liczba
Ochrona powietrza (OA)	234	45 633 029,35	42	6 569 552,29	37
Ochrona ziemi (OZ)	12	3 628 944,97	3	406 512,95	1
Ochrona wód (OW)	155	63 033 074,58	633	6 713 552,82	147
Gospodarka wodna (GW)	161	44 143 578,77	35	6 864 266,02	52
Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom (PNZ)	32	5 707 832,00	80	4 039 668,00	3
Ochrona przyrody (OP)	0	0	87	6 775 403,90	7
Edukacja ekologiczna (EE)	0	0	70	1 836 811,95	3
Monitoring (MN)	0	0	2	1 120 077,98	0
Inne zadania	0	0	3	144 150,85	0
Ogółem	594	162 146 459,67	955	34 469 996,76	250

^{*)} nie uwzględniono aneksów do umów zwiększających bądź zmniejszających kwoty dofinansowania.

Udział procentowy zawartych w 2003 r. umów - w podziale na dziedziny ochrony środowiska

IV. REALIZACJA PLANU DZIAŁALNOŚCI

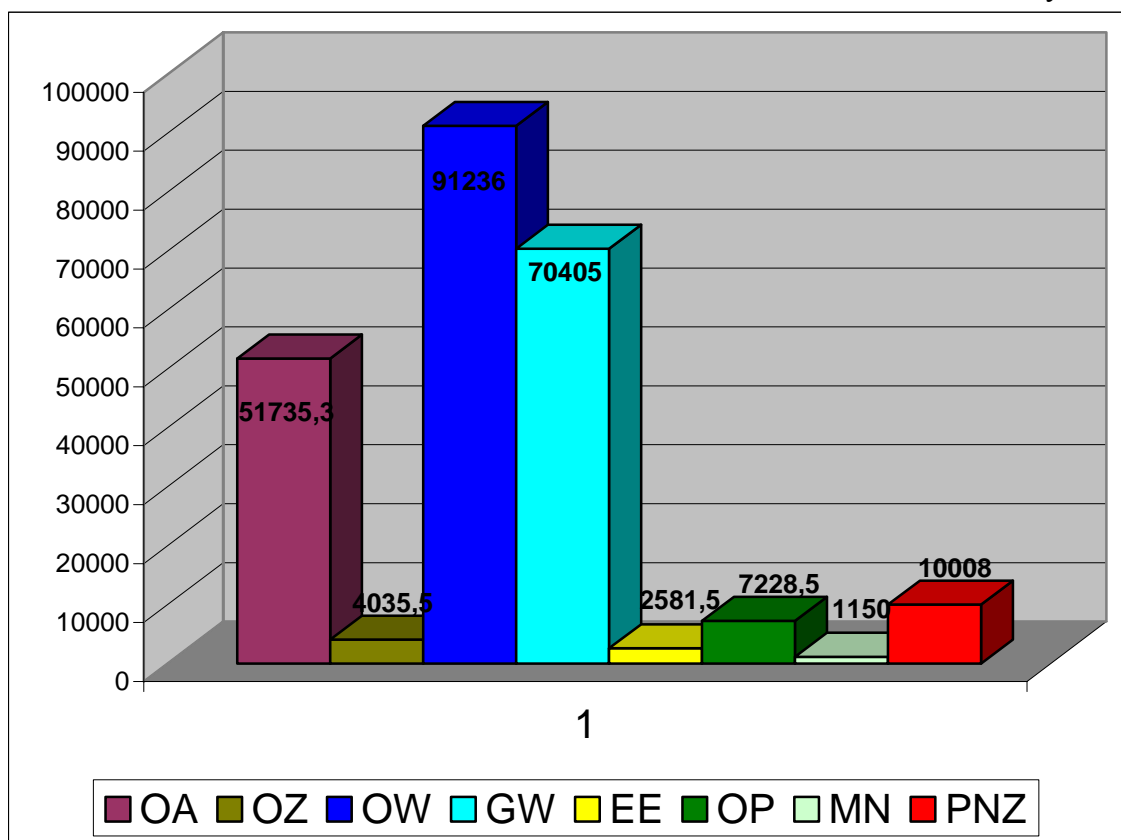
Wielkość udzielonej przez Fundusz w 2003 r. pomocy - na podstawie zawartych w tym roku umów - oraz wykonanie planu działalności *

Lp.	Dziedziny	Plan		Wykonanie		%
		w zł., w tym:		w zł., w tym:		
		dotacje	pożyczki	dotacje	pożyczki	
1.	Ochrona powietrza (OA)	63.765.000		51.735.288,29		81,1 %
		14.000.000		6.569.552,29		46,9 %
		49.765.000		45.165.736		90,7 %
2.	Ochrona ziemi (OZ)	5.477.000		4.035.457,92		73,68 %
		2.280.000		406.512,95		17,83 %
		3.197.000		3.628.944,97		113,51 %
3.	Ochrona wód (OW)	117.032.000		91.235.980,97		77,96%
		11.969.000		10.138.516,56		84,7 %
		105.063.000		81.097.464,41		77,19 %
4.	Gospodarka wodna (GW)	66.637.000		70.404.785,04		105,65%
		12.120.000		10.913.096,34		90,04%
		54.517.000		59.491.688,70		109,12%
5.	Edukacja ekologiczna (EE)	2.780.000		2.581.554,93		93,5 %
		2.780.000		1.980.962,76		93,5 %
		0		0		0
6.	Ochrona przyrody (OP)	10.500.000		7.228.544 zł		68,84%
		10.500.000		7.228.544 zł		68,84 %
		0		0		0
7.	Monitoring (MN)	1.930.000		1.150.018 zł		59,59 %
		1.930.000		1.150.018 zł		59,59 %
		0		0		0
8.	Nadzwyczajne zagrożenia (PNZ)	8.650.000		10.008.000		103,7 %
		4.150.000		4.300.168		126,8 %
		4.500.000		5.707.832		115,7 %

* realizacja planu przedstawiona została w tzw. ujęciu memoriałowym, tj. uwzględniającym wartość pomocy wynikającej z zawartych w 2003 r. umów oraz realizacji zobowiązań z 2002 r. - nie ukazuje natomiast wielkości faktycznego wpływu środków (to pokazane zostało wcześniej - podczas omawiania realizacji planu finansowego); nie uwzględniono również pożyczek i dotacji przyznanych uchwałami, które nie zostały w 2003 r. zrealizowane w formie zawartych umów (środki te stanowią przyrzeczenia dofinansowania na rok następny; w przypadku zawarcia umowy ich wartość zwiększy realizację planu przyszłorocznego).

Wielkość udzielonego w 2003r. dofinansowania (dotacje i pożyczki) w podziale na dziedziny

tys. zł

Działalność Funduszu w 2003 r.

W zakresie **ochrony powietrza** - rozpatrzono pozytywnie 300 wniosków. W latach poprzednich wśród wniosków składanych do Funduszu dominowały wystąpienia dotyczące modernizacji źródeł ciepła, związanej ze zmianą czynnika grzewczego z paliwa stałego na gazowe lub olejowe. Natomiast w 2003 roku obserwuje się znaczny wzrost liczby inwestycji termomodernizacyjnych, dzięki którym uzyskuje się ograniczenie zużycia energii cieplnej. Znaczące wsparcie finansowe przeznaczono na termomodernizację obiektów służby zdrowia - dofinansowaniem objęto 15 zadań na łączną kwotę 3,5 mln zł. W zakresie modernizacji źródeł ciepła wspierano rozwój niekonwencjonalnych źródeł energii - dofinansowywano m.in. pompy ciepła, kolektory słoneczne, wykorzystanie biomasy. Do nietypowych zadań, dofinansowanych przez Fundusz w zakresie ochrony powietrza, należą przedsięwzięcia związane z ograniczaniem uciążliwości powodowanych przez masową komunikację - WFOŚiGW wspiera eliminowanie przestarzałych technicznie pojazdów komunikacji miejskiej i zastępowanie ich nowoczesnym taborem.

W zakresie **ochrony ziemi** - rozpatrzono pozytywnie 19 wniosków. Wnioski o dofinansowanie z zakresu ochrony ziemi dotyczyły: wdrażania selektywnej zbiórki odpadów, budowy, rozbudowy, modernizacji i rekultywacji wysypisk, a także budowy zbiornic padliny oraz unieszkodliwiania azbestu znajdującego się na drogach gminnych. Ponadto w formie dotacji dofinansowane zostało opracowanie Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami - zadanie to zrealizowane zostało przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego.

W zakresie **ochrony wód** - rozpatrzono pozytywnie 936 wniosków. Wnioskodawcami były głównie samorządy lokalne oraz przedsiębiorstwa komunalne stanowiące w 100 % własność jednostek samorządowych. Większość przedsięwzięć dotyczyła porządkowania gospodarki ściekowej na terenie gmin poprzez budowę nowych lub rozbudowę i modernizację istniejących oczyszczalni ścieków bądź budowę sieci kanalizacyjnej; znaczącą grupę stanowiły także przedsięwzięcia z zakresu porządkowania gospodarki osadowej w istniejących oczyszczalniach.

Dużym zainteresowaniem ze strony rolników indywidualnych cieszyło się wsparcie Funduszu udzielane na budowę płyt gnojowych i zbiorników na gnojownicę (w dniu 6 czerwca 2003 r. pomiędzy Województwem Mazowieckim, Wojewodą Mazowieckim a Funduszem podpisane zostało porozumienie w sprawie ograniczania zanieczyszczeń środowiska składnikami nawozowymi z produkcji zwierzęcej w województwie mazowieckim w latach 2003-2006; Fundusz zobowiązał się przeznaczyć na ten cel środki finansowe w wysokości 7 mln zł rocznie). O wielkości wspomnianego zainteresowania świadczy liczba zawartych umów - w 2003 roku dofinansowanych zostało 629 zadań związanych z budową płyt gnojowych i zbiorników na gnojownicę, tj. dwukrotnie więcej niż w roku 2002. Liczba umów zawartych w sprawie dofinansowania gnojowników stanowi 99 % liczby wszystkich umów dotacyjnych, podpisanych przez Fundusz w 2003 r. (w zakresie ochrony wód).

W 2003 r. Fundusz rozpatrzył pozytywnie 47 wniosków w sprawie promes na dofinansowanie zadań przeznaczonych do realizacji w ramach programu SAPARD (w formie pożyczek umarzalnych i pożyczek pomostowych), rezerwując na powyższy cel kwotę 73,5 mln zł.

W zakresie **gospodarki wodnej** - rozpatrzono pozytywnie 194 wnioski. Dotacje w powyższej dziedzinie udzielane były głównie dla Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie, realizującego zadania z zakresu małej retencji, budowy i modernizacji budowli hydrotechnicznych, regulacji i modernizacji rzek, a także ochrony przeciwpowodziowej oraz dla Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (na opracowania planów gospodarki wodnej).

Głównymi wnioskodawcami Funduszu były samorządy lokalne oraz przedsiębiorstwa komunalne stanowiące w 100 % własność jednostek samorządowych. W przeważającej większości dofinansowaniem (w formie pożyczki) objęte były zadania dotyczące poprawy

zaopatrzenia w wodę pitną, tj. budowy lub modernizacji stacji uzdatniania wody oraz budowy sieci wodociągowej.

W 2003 r. Fundusz rozpatrzył pozytywnie 45 wniosków z zakresu gospodarki wodnej - w sprawie promes na dofinansowanie zadań przeznaczonych do realizacji w ramach programu SAPARD (w formie pożyczek umarzalnych i pożyczek pomostowych), rezerwując na powyższy cel kwotę 42,8 mln zł.

W zakresie **edukacji ekologicznej** - rozpatrzono pozytywnie 71 wniosków. Wykonanie planu działalności w zakresie edukacji ekologicznej - na poziomie 93,5 % (102 % - z uwzględnieniem nagród w konkursie „Porządkujemy i odnawiamy las”) jest najlepszym - od 1999 roku - wynikiem w tej dziedzinie.

Wśród zadań z zakresu edukacji ekologicznej, realizowanych w 2003 r. przez Fundusz, istotną rolę odgrywały programy edukacyjne, kierowane najczęściej do dzieci i młodzieży (ale także szkolenia dla osób dorosłych - instruktorów). W roku 2003 dofinansowano 13 dużych programów edukacyjnych. Na szczególną uwagę zasługują - łączące różnorodne formy edukacyjne - programy: „Krań” - realizowany przez Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku oraz „Młodzi w środowisku” - realizowany przez Mazowiecki Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Warszawie. Również skuteczny okazał się - realizowany już drugi rok z rzędu przez Urząd Marszałkowski - program „branżowy” pn. „Pilotażowy program rozwoju rolnictwa ekologicznego na Mazowszu”, mający na celu promowanie rolnictwa ekologicznego.

W ramach typu „Akcje i imprezy edukacyjne” przyznano dofinansowanie do 4 zadań. Tradycyjnie największą imprezą okazał się „Dzień Ziemi”, a w jego ramach - dodatkowo dofinansowany - festyn „Zielone Mazowsze”, będący prezentacją parków krajobrazowych oraz kultury wybranych regionów Mazowsza.

Do roku 2001 głównymi organizatorami „Konkursów ekologicznych” były różnego rodzaju organizacje pozarządowe oraz parki krajobrazowe i park narodowy. Od trzech lat prowadzenie tej formy edukacji stało się niezwykle popularne wśród jednostek samorządu terytorialnego. Na szczególną uwagę zasługuje zadanie, realizowane przez Gminę Izabelin, pn. „Konkurs na tomik literacki młodych autorów o tematyce przyrodniczej”. Przedsięwzięciem dużej rangi było dofinansowanie zadania pn. „Wydanie monografii Kampinoskiego Parku Narodowego”. Wydawnictwo to jest obszerną trzypięciową publikacją naukową, zawierającą kompendium wiedzy o KPN. Jest to pierwsze polskie tak wartościowe i wyczerpujące opracowanie poświęcone Puszczy Kampinoskiej, jej historii i przyrodzie.

W ramach kierunku „Edukacja ekologiczna” Fundusz nie ogranicza się do analizy wniosków i udzielania dofinansowania, lecz stara się także pełnić rolę inicjatora i współorganizatora różnych przedsięwzięć. Do największych przedsięwzięć tego typu należy - mający wieloletnią tradycję (w 2003 r. odbyła się jego piąta edycja) - konkurs „Porządkujemy i odnawiamy las”.

W zakresie **ochrony przyrody** - rozpatrzono pozytywnie 52 wnioski oraz zawarto 34 umowy na pokrywanie kosztów zalesień w oparciu o ustawę o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia z 8 czerwca 2001 roku.

W 2003 r. zrealizowano drugi etap Porozumienia, zawartego pomiędzy 10 funduszami wojewódzkimi, a Dyрекcją Generalną Lasów Państwowych - w sprawie pomocy finansowej na usunięcie skutków huraganu w Puszczy Piskiej w 2002 r. WFOŚiGW w Warszawie był jednym z inicjatorów. Środki Funduszu były przekazywane za pośrednictwem WFOŚiGW w Olsztynie.

W zakresie **monitoringu środowiska** - rozpatrzono pozytywnie 3 wnioski. Wielkość dofinansowania była najwyższa od 5 lat. Mimo to, stosunkowo niski stopień wykonania planu działalności (60 %) wynika z ograniczonej liczby potencjalnych beneficjentów Funduszu, która przy braku realizacji zadań, na które wcześniej zaplanowano wsparcie, utrudnia racjonalne zagospodarowanie środków w ramach tego kierunku. W 2003 r. Fundusz podjął się

dofinansowania całkiem nowego typu zadania - homologacji samolotu wsparcia ekologicznego.

W zakresie **przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom** - rozpatrzono pozytywnie 115 wniosków. Rok 2003 był rokiem przełomowym w historii dofinansowywania zadań z tego kierunku. Jego znaczenie podkreślone jest zarówno przez rekordową wielkość udzielonego dofinansowania, jak i fakt wykonania planu działalności w ponad 100 % (i to zarówno w dotacjach jak i pożyczkach). Pozytywnym akcentem jest powrót znacznego udziału pożyczek w dofinansowaniu zadań z tego zakresu.

Największym osiągnięciem był zakup 61 samochodów (w tym 6 używanych) oraz rozszerzenie gamy i wyraźne zwiększenie ilości zakupionego sprzętu ratowniczego. Zakupy sprzętu dotyczyły przeważnie wyposażenia jednostek straży w sprzęt ratownictwa technicznego i chemiczno-ekologicznego, ale również wyposażenia ratowników do ratownictwa wodnego. Istotną rolę odgrywała tu współpraca Komendantem Wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej oraz duża aktywność samorządów w realizacji zakupów samochodów dla ochotniczych straży pożarnych.

V. EFEKT EKOLOGICZNY

W 2003 roku realizacja zadań, finansowanych przez Fundusz, pozwoliła na osiągnięcie następującego efektu ekologicznego (w rozbiciu na poszczególne dziedziny działalności WFOŚiGW):

Ochrona powietrza

- uzyskano zmniejszenie emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego w ilościach - szacunkowo:
 - dwutlenek siarki: 657,46 ton/rok,
 - dwutlenek azotu: 197,96 ton/rok,
 - tlenek węgla: 535,57 ton/rok,
 - dwutlenek węgla: 12.033,82 ton/rok,
 - pył: 712,47 ton/rok
- oraz oszczędność energii cieplnej - 222.813,39 GJ/rok.

Ochrona ziemi

- stworzono możliwości do wprowadzenia w sposób zorganizowany odpadów do środowiska w ilości - 70.071,50 m³/rok,
- stworzono warunki do odzysku surowców wtórnych w ilości - 45.000,00 m³/rok,
- przeprowadzono rekultywację - 7,5 ha,
- umożliwiono bezpieczne składowanie padłych zwierząt (zbiornice padliny) w ilości - 388 ton/rok
- umożliwiono gospodarcze wykorzystanie odpadów - 1.666,00 ton/rok,
- przeprowadzono unieszkodliwianie azbestu położonego na gminnych drogach - 18.010,65 m.

Ochrona wód

- wybudowano 335.227 mb sieci kanalizacyjnych,
- zlikwidowano 6.274 szamb, stworzono możliwość podłączenia do sieci dla 174 posesji,
- uruchomiono 16 nowych i 10 rozbudowanych i/lub zmodernizowanych oczyszczalni,

- ogólna przepustowość przekazanych do eksploatacji nowo wybudowanych lub modernizowanych oczyszczalni to 68.917 m³/dobę,
- globalna redukcja zanieczyszczeń:
 - BZT₅ – 16.976,99 kg O₂/dobę,
 - ChZT – 39.300,48 kg O₂ /dobę,
 - N_{ogólny} – 1.813,56 kg N/dobę
 - P_{ogólny} - 170,09 kg P/dobę.
 - Zawiesina - 16.309.42 kg/dobę

Gospodarka wodna

- wybudowano i zmodernizowano 8 budowli hydrotechnicznych,
- wybudowano i zmodernizowano 11 zbiorników wodnych, o łącznej powierzchni lustra wody 57,56 ha i pojemności retencyjnej 818,35 tys. m³,
- przeprowadzono modernizację i regulację rzek i cieków powierzchniowych na łącznym odcinku 43.924 mb,
- wybudowano i zmodernizowano wały przeciwpowodziowe na łącznej długości 1.500 mb,
- wybudowano 902.654,5 mb sieci wodociągowej,
- wykonano 8.546 szt. przyłączy wodociągowych i stworzono możliwość podłączenia dla kolejnych 1.355 posesji ,
- ogólna wydajność 30 stacji uzdatniania wody oddanych do eksploatacji w roku 2003 to 3.009,4 m³/h.

Edukacja ekologiczna

- przeprowadzono 13 rozbudowanych programów edukacyjnych, w których udział wzięło 20.000 osób,
- odbyły się 4 prestiżowe imprezy ekologiczne, w których uczestniczyło ok. 22.500 osób,
- zorganizowano 29 konkursów, w których udział wzięło ok. 40.000 osób i ok. 1.000 placówek oświatowych,
- przeszkolono ok. 300 osób podczas 4 konferencji i szkoleń,
- wybudowano, odtworzono lub doposażono 17 ścieżek edukacyjnych (głównie w terenach leśnych i leśno-łąkowych),
- powstała ekspozycja muzealna, przedstawiająca wyniki badań paleontologicznych i działań ratowniczych na obszarze chronionym pierwszego w Polsce cmentarzyska dinozaurów, którą odwiedziło w roku 2003 ok. 25.000 osób (wystawa działa od kwietnia 2003 roku).

Ochrona przyrody

- wykonano plany ochrony Mazowieckiego i Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego,
- przeprowadzono likwidację skutków huraganu na pow. 250 ha (I etap przywracania ekosystemu leśnego),
- dokonano wykupu 44 ha gruntów w Kampinoskim Parku Narodowym,
- dofinansowano utrzymanie 1 rezerwatu przyrody,
- poddano renowacji i zabezpieczeniu 213 gniazd bociana białego,
- kontynuowano reintrodukcję sokoła wędrownego w Mazowieckim Parku Krajobrazowym (wypuszczono 3 nowe, młode ptaki),
- przeprowadzono inwentaryzację 60 obiektów będących zimowiskami nietoperzy,
- w ramach programu ochrony sów na Mazowszu przeprowadzono kontrolę 200 koszy lęgowych sowy uszatej oraz 150 skrzynek lęgowych płomykówki,
- w ramach restytucji ryb łososiowatych i reofilnych karpowatych w Skrwie Prawej wypuszczono 23.000 narybku pstrąga potokowego oraz świnki,

- poddano pielęgnacji 928 pomników przyrody oraz 2803 drzewa w zabytkowych parkach,
- dokonano rekultywacji terenu - poprzez usunięcie zanieczyszczeń i przygotowanie pod nasadzenia oraz posadzono ponad 4322 drzew i krzewów,
- w ramach rewitalizacji zabytkowego założenia parkowego przy dworze w Czarnolesie wykonano czyszczenie stawów o łącznej powierzchni 2825 m²,
- zalesiono 2092 ha gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej, w tym 232 ha w oparciu o ustawę o lasach i 1860 ha w oparciu o ustawę o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia,
- odnowiono 2 pożarzyska na pow. 47 ha lasów prywatnych,
- zakupiono 3383 matki pszczele, a także leki w celu poprawy zdrowotności rodzin pszczelich w województwie mazowieckim,
- wyposażono służby Kampinoskiego Parku Narodowego w 25 odbiorników GPS.

Monitoring środowiska

- zakupiono aparaturę pomiarową i sprzęt laboratoryjny,
- prowadzono przez cały rok monitoring regionalny wód powierzchniowych, powietrza oraz hałasu komunikacyjnego.

Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska

- zakupiono 38 lekkich, 21 średnich i 2 ciężkie samochody ratownicze,
- dokonano modernizacji bądź zabudowy specjalistycznej 31 samochodów oraz zakupiono znaczną ilość sprzętu ratowniczego, w tym: 4 łodzie ratunkowe z przyczepami, ponad 2.400 odcinków węży pożarniczych, 33 agregaty prądotwórcze, 9 zestawów hydraulicznych, 28 pomp różnego rodzaju, zestaw poduszek pneumatycznych, 2 działka wodno-pianowe, 2 generatory piany lekkiej, namiot pneumatyczny i inne,
- dokonano zakupu specjalistycznego wyposażenia osobistego strażaków - m.in.: 78 aparatów powietrznych, 24 ubrań gazoszczelnych, 10 ubrań żaroodpornych, 6 ubrań nurka, 8 ubrań do pracy w wodzie oraz 1381 hełmów bojowych, 912 kompletów podstawowych ubrań ochronnych i 985 par butów ochronnych.

VI. FUNDUSZE POMOCOWE UE

W 2003 r. w ramach WFOŚiGW powstał Wydział Funduszy Pomocowych (WFP), przygotowujący Wojewódzki Fundusz do roli, jaką ma on odegrać w systemie wdrażania funduszy UE, przeznaczonych na realizację celów związanych z ochroną środowiska. Wykonywanie przez Fundusz zadań związanych z powyższą tematyką wynika m.in. ze *Strategii Funduszu Spójności na lata 2004 – 2006 (MGPiPS 2003)*, porozumień zawartych pomiędzy Ministerstwem Środowiska i NFOŚiGW oraz NFOŚiGW i wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Najważniejszymi zadaniami WFP w 2003 roku było:

- przygotowanie się do wdrażania Funduszu Spójności,
- podjęcie przygotowań pierwszej grupy projektów dla Funduszu Spójności.

Zgodnie z wymogami Funduszu Spójności oraz wymienionymi wyżej porozumieniami podjęto prace nad *Podręcznikiem procedur wdrażania Funduszu Spójności w WFOŚiGW w Warszawie* oraz opracowano i zamieszczono na stronie internetowej Funduszu informację na

temat możliwości pozyskiwania środków z Funduszu Spójności oraz innych funduszy unijnych. W praktyce NFOŚiGW przekazał WFOŚiGW zadania znacznie przekraczające zakres ujęty w porozumieniu, obejmujące udział w całym procesie identyfikacji i przygotowania projektów - aż do uzyskania pozytywnej decyzji Komisji Europejskiej.

Prace związane z identyfikacją projektów dla Funduszu Spójności zaowocowały zgłoszeniem w październiku 2003 roku pierwszej grupy wniosków do NFOŚiGW.

Spośród 11 zgłoszonych wniosków osiem zostało zaakceptowanych przez Ministra Środowiska do przygotowania ostatecznych wniosków dla Komisji Europejskiej (przewidzianych do realizacji ze środków Funduszu Spójności). Minister Środowiska zasugerował połączenie wniosków Miasta Kobyłki i Gminy Wołomin w jeden projekt i dlatego lista zawiera ich siedem. Ogólna wartość wniosków wynosi ponad 1,7 mld zł, z czego 60-85 % będzie sfinansowane ze środków UE (inwestycje będą realizowane do końca 2008 roku).

Są to:

- 1) Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Piasecznie oraz budowa kanalizacji dla m. Żabiniec, Siedliska, Jastrzębie, Orężna.
- 2) Modernizacja i rozbudowa systemu odbioru ścieków w Ostrołęce.
- 3) Modernizacja i rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków dla m. Radom.
- 4) III faza porządkowania gospodarki wodno - ściekowej Miasta Warszawy.
- 5) Gospodarka wodno-ściekowa na terenie miasta i gminy Grodzisk Mazowiecki oraz sieć kanalizacji sanitarnej w gm. Milanówek.
- 6) Modernizacja i rozbudowa systemu wodociągowo-kanalizacyjnego dla m. Otwocka.
- 7) Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Wołomin – Kobyłka.

VII. ZAKOŃCZENIE

Wyrazem zwiększającego się zainteresowania pomocą Funduszu jest systematyczny wzrost liczby przedsięwzięć realizowanych z udziałem środków WFOŚiGW. W 2003 r. podpisano 1549 umów, podczas gdy w 2002 r. było ich 1230.

Wzrósł również - o ok. 9 % w stosunku do roku 2002 r. - poziom realnej pomocy (według kwot wypłaconych w 2003 r.), udzielonej przez Wojewódzki Fundusz na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej (w 2003 r. - 209,8 mln zł, w 2002 r. - 193 mln zł), przy czym zasadniczy wzrost (o 60 %) zanotowano w wielkości dofinansowania udzielanego w formie dotacji (w 2003 r. - 42,5 mln zł, w 2002 r. - 26,6 mln zł). W przypadku udzielonych pożyczek wzrost w stosunku do roku poprzedniego był symboliczny i wyniósł 0,5 % (w roku 2003 -167,3 mln zł, w roku 2002 r. - 166,4 mln zł).

Pomimo znacznego wzrostu wartości wydatków w formie dotacji, podstawową formą dofinansowania Funduszu wciąż pozostają pożyczki.

Wzrostowi poziomowi dofinansowania w formie dotacji towarzyszył również wzrost zarówno liczby, jak i łącznej kwoty umorzonych pożyczek. Łączna kwota zrealizowanych w 2003 r. umorzeń (36,8 mln zł) była wyższa od zanotowanej w 2002 r. o 6,5 mln zł, tj. o 21 %.

Największą grupę odbiorców pomocy finansowej Funduszu stanowią jednostki samorządu terytorialnego.

WFOŚiGW utrzymał dotychczasowe preferencje w zakresie proporcji dofinansowania udzielanego w poszczególnych dziedzinach działalności statutowej. Najwięcej środków wydatkowanych jest na realizację zadań z zakresu ochrony wód - 73,0 mln zł (zanotowano jednak spadek w stosunku do ubiegłego roku o 18 %, co wynika ze wzrostu zainteresowania wnioskodawców środkami programu SAPARD, którego zasadniczym obszarem działania są

właśnie inwestycje z zakresu ochrony wód), w następnej kolejności znajdują się: ochrona powietrza - 60,5 mln zł (wzrost o 56 % w stosunku do 2002 r.), gospodarka wodna - 55,5 mln zł (wzrost o 20,5 %), ochrona przyrody - 7,5 mln (wzrost o 89 %), przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska - 7,5 mln (wzrost o 16 %), ochrona ziemi - 2,5 mln zł (spadek o 47 %), edukacja ekologiczna - 2 mln zł (wzrost o 24 %), monitoring - 1,0 mln zł (spadek o 4 %).

W 2003 r. - podobnie jak w latach poprzednich podpisano porozumienia - z Wojewodą Mazowieckim oraz Województwem Mazowieckim - w sprawie finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. Na podstawie *Porozumienia w sprawie ograniczania zanieczyszczeń środowiska składnikami nawozowymi z produkcji zwierzęcej w województwie mazowieckim w latach 2003-2006* dofinansowywano budowę płyt gnojowych i zbiorników na gnojowicę. Dla rozwiązywania problemów gospodarki odpadowej na terenie województwa mazowieckiego istotne znaczenie miało opracowanie Planu Gospodarki Odpadami, zrealizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w 2003 r. z udziałem środków WFOŚiGW w Warszawie. Dokument przedstawia aktualny stan gospodarki odpadami oraz wizję systemu gospodarki odpadowej w województwie, określa możliwości i kierunki rozwiązań, a więc stanowi podstawę do szerszych i bardziej kompleksowych działań w tej dziedzinie.

W 2003 r. znacznie wzrósł poziom dofinansowania Funduszu udzielonego w formie dopłat do oprocentowania kredytów bankowych - łączna kwota dopłat wyniosła 328,7 tys. zł, wobec 91,0 tys. zł w 2002 r. Współpracę w tej dziedzinie Fundusz prowadził z Bankiem Ochrony Środowiska.

Istotnym elementem działalności WFOŚiGW w 2003 r. była pomoc udzielana samorządom w związku z ich staraniami o środki z unijnego programu SAPARD. W kolejnych latach Fundusz stanie przed wyzwaniem uczestnictwa w pozyskiwaniu środków z unijnego Funduszu Spójności, który udostępniac będzie środki na realizację dużych przedsięwzięć (o wartości powyżej 10 mln euro, o znaczeniu ogólnokrajowym lub regionalnym) oraz w pozyskiwaniu środków z funduszy strukturalnych, finansujących inwestycje o mniejszej wartości.

Na potrzeby przyszłego finansowania tych inwestycji wprowadzone zostały pod koniec 2003 r. niektóre zmiany w „Zasadach udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie” (obowiązujące od 2004 r.), wydłużono okres spłaty pożyczek zaciąganych w Funduszu - do 15 lat, wprowadzono możliwość ubiegania się o środki Funduszu przez związki celowe gmin, dopuszczono też możliwość przyznawania pożyczek na przygotowanie dokumentacji przedsięwzięć planowanych do wsparcia ze środków unijnych.

W 2003 r. Fundusz zmniejszył minimalne oprocentowanie pożyczek (z 2 % do 1,5 % w skali roku - dla najbiedniejszych jednostek samorządu terytorialnego oraz z 4 % do 3 % dla pozostałych wnioskodawców); zwiększył - do 90 % - maksymalny udział środków WFOŚiGW w realizacji przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym, przyznawanych w formie pożyczki.

W celu zapewnienia większej dostępności środków Funduszu w 2003 r. kontynuowana była zapoczątkowana w latach 2000-2001 akcja informacyjna nt. możliwości dofinansowania przedsięwzięć.

Polityka ekologiczna Funduszu w najbliższej przyszłości zmierza do utrzymania zbliżonej do obecnej proporcji form dofinansowania, z zachowaniem dotychczasowej optymalizacji wykorzystania środków, będących środkami publicznymi, ale z jednoczesną możliwością złagodzenia wymogów formalnych obowiązujących w Funduszu; wreszcie do zwiększenia kontroli i monitoringu przedsięwzięć realizowanych ze środków WFOŚiGW.

W związku ze zbliżającą się akcesją do Unii Europejskiej Fundusz, jako nadrzędne kryterium wyboru inwestycji do dofinansowania, utrzymuje zasadę realizacji zadań wspomagających proces wypełniania unijnych standardów oraz zadań przewidzianych do współfinansowania ze środków Unii (pomoc Funduszu w montażu finansowym inwestycji przeznaczonych do realizacji ze środków Unii Europejskiej ma m.in. wspomóc maksymalizację stopnia wykorzystania środków udostępnionych przez Wspólnotę w obszarze ochrony środowiska). Jako bezwzględnie priorytetowe uznawane będą wnioski przewidziane do realizacji w ramach programu SAPARD oraz - w związku ze zbliżającym się terminem wejścia Polski do UE - wnioski planowane do wsparcia z unijnego Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych.

Podczas analizy i kwalifikacji wniosków istotne znaczenie mieć będzie wciąż wielkość efektu ekologicznego i warunki techniczne oraz finansowe realizacji inwestycji oraz m.in. kompleksowość zastosowanych rozwiązań. Preferowane będą inwestycje stanowiące element większej całości, a także kontynuujące poprzednio realizowane przedsięwzięcia. Fundusz ma również na względzie możliwość uczestniczenia w rozwiązywaniu problemów o charakterze społecznym, np. poprzez wspieranie inwestycji tworzących nowe miejsca pracy.